

Vuokko fandt lykken i Danmark

Vuokko Johansen fra Ordrup i Odsherred er selvlært kunstner med mange udstillinger bag sig. Som ni-årig kom hun første gang til Danmark. Hun var finnebarn og havde oplevet gruene under den finsk-russiske krig...

– Sammen med mange andre finske børn kom jeg til København med et navneskilt om halsen, siger Vuokko Johansen.

Et barndomsbillede af Vuokko (på slæden) og hendes storesøster, Vieno. Det er fra byen Enso. Herfra blev de senere evakueret, da den finsk-russiske vinterkrig brød ud i november 1939.

Det var en iskold vinter-nat sidst i december 1939. Min mor, storesøster og jeg fulgte far til toget, som skulle køre ham til fronten. Den finsk-russiske vinterkrig var brudt ud i november, og jeg var lige blevet syv år. Russiske bombefly havde flere gange bombarderet og beskudt vores by. Huse stod i brand, mange var døde. Jeg husker endnu, at månen skinnede den nat på vej til toget. Far og mor gik foran. De holdt tæt om hinanden, søster og jeg stampede os gennem sneen bagved i vores tykke frakker. Så var vi fremme ved toget, hvor mange andre unge, finske soldater ventede. Knus og afsked. Vi vinkede, lige til toget forsvandt ud i mørket. Vi så aldrig vores far igen. Han blev 38 år.

Den 60-årige finssfødte malerinde, Vuokko Johansen, har i mange år boet i Odsherred med sin danske mand, Poul. Lige så fabulerende hun er som maler, lige så god er hun til at mane fortidens billeder frem. Vu-

okko er født i Suojarvi i Øst-Karelen, som i dag er russisk.

Da vinterkrigen brød ud, boede familien i Enso, der var en meget vigtig industriby med store kobber- og jernmalm-fabrikker.

– Hele Karelen var finsk dengang, fortsætter Vuokko. – Russerne angreb med stor voldsomhed Enso, netop på grund af fabrikkerne. Da vi befandt os midt i ildlinjen, fik beboerne travlt med at grave beskyttelsesgrave i skoven, hvor vi brugte gran-grene som camouflage.

Vinteren 1940 var bidende kold, ned til minus 45 grader, og med masser af sne. Som børn levede vi i en uvirkelig verden. Lige så spændende det var, når lysbomberne blev kastet, lige så gysende angste blev vi, når brandbomberne slog ned og satte huse i brand. På trods af en tapper indsats af de finske soldater trængte den langt større russiske hær frem overalt. I løbet af vinteren måtte hele Ensos befolkning evakueres fra krigszonen.

Gamle, unge og børn blev stuvet sammen i kreaturvogne, som holdt i en lang række på stationen. Stemningen var nærmest hysterisk. Og så var der angsten for det uvisse – og kulden.

Mor, søster og jeg var sammen med 30 andre i en vogn. På grund af kulden var der opstillet en brændeovn, der hele tiden blev fyret i. En nat, mens de fleste andre sov, kunne jeg ikke falde i søvn. En gammel dame sad og vuggede frem og tilbage i togets rytme. Hun bad mig om at komme mere brænde på ovnen, selv om den var gloende.

Kulden reddede mine arme

Jeg fandt nogle brænde-stykker, ville fjerne ringene foroven og smide dem ned, da jeg i samme bevægelse snublede. Jeg faldt hen over ovnen med begge mine arme, og så skreg jeg. Ærmerne på mit tøj brændte væk, men også huden på den ene arm og det meste af den

anden. Mor var rædselsslagen. Vi havde ikke noget vand i vognen, men uden for var det minus 45 grader.

Der var god fart på toget, men hun fik presset skydedøren op ud til det fri. – Kulden er det eneste, vi har, sagde hun, mens hun holdt godt fast i mig. – Bare hold dine arme udenfor.

Der er ingen tvivl om, at kulden reddede mine arme fra at få mén. Længere fremme holdt vi stille ved en lille by, hvor det lykkedes mor at skaffe noget gazebind og salve til at smøre armene ind i.

Togrejsen fortsatte nord-på, men hele tiden afbrudt af russernes luftangreb, hvor flere af vognene blev slemt beskadiget. I byen Hartola blev de indkvarteret hos en bondefamilie frem til våbenhvilen i marts 1940. Modern tog alene tilbage til Enso for at se, hvad der var tilbage. Ødelæggelserne var frygtelige. Familiens hus var bombet, kun skorstenen stod tilbage. Så flyttede de til Imatra, og som krigsenke

Religiositet spiller en stor rolle
i mange af Vuokkos malerier.
Også i det store,
hun er i gang med her.

fik moderen en erstatning, så hun kunne købe nogle møbler og holde den værste sult fra døren.

– Men i 1941 begyndte „Fortsættelseskrigen“, da tyskerne angreb Rusland, og Finland gik med i krigen igen, fortæller Vuokko. – Folk begyndte for alvor at sulte, og det internationale Røde Kors gik ind for at hjælpe. Fra dansk side havde mange familier åbnet deres døre for at tage imod „de finske børn“. Mor ville sende min søster til Danmark, for så var der en mund mindre at mætte, men da hun ikke ville, sagde jeg ja uden at vide, hvad det kom til at betyde for mit senere liv.

Som ni-årig ankom Vuokko sammen med mange andre finske børn til København med et navneskilt om halsen. Hun kom til at bo hos en familie i Søborg, og det skulle blive hendes andet hjem i de følgende mange år. Hun tog mellemskoleeksamen fra Søborg skole og realeksamen i Finland. Et år boede hun hos sin søster, der

var flyttet til Stockholm, men hun tog tilbage til Danmark igen og begyndte på en sygeplejeske-uddannelse.

– Jeg havde kendt min mand, Poul Johansen, fra jeg var 11 år, fortsætter Vuokko. – Mine plejeforældre havde nogle sommerhuse i Lumsås, og der mødtes Poul og jeg og legede sammen. Han kom fra en gård i Fårevælle. Endnu inden jeg blev færdig som sygeplejerske, mødtes vi igen i Lumsås. Vi forelskede os og blev ringforlovet. Ni måneder efter blev vi gift. Det var i 1954. Året efter fik vi vores datter, Lis, og fem år senere kom Mads.

Poul var uddannet elektriker og arbejdede i mange år på Skamlebæk Radio, og vi boede forskellige steder i Odsherred. Senere etablerede han sin egen maskinfabrik, og i 1970 slog vi os ned her på gården i Ordrup.

Jeg har tegnet og malet, siden jeg var barn, og egentlig drømte jeg om at komme på tegneskole eller blive keramiker, da jeg skulle i gang med en uddannelse. Så kom

børnene, og da Poul etablerede fabrikken, hvor vi boede i 10 år, hjalp jeg til der. Men da vi flyttede hertil, sagde Poul en dag til mig: – Jeg vil meget hellere have, at du går i gang med at male for alvor end at tusse rundt på fabrikken, siger Vuokko og ler.

Farveglade og naive billeder

– Jeg er helt igennem selvlært, men jeg har fået en utrolig støtte og sund kritik af mine kunstnerkolleger i Odsherred. I 1970 udstillede jeg mine billeder for første gang. De var ret naive og meget farveglade. Men jeg har haft det privilegium, at jeg lige siden har kunnet dyrke og udvikle min kunst. Ikke mindst takket være min mand.

I to år lavede jeg udelukkende ikoner, som jeg udstillede i København. Et af dem blev solgt til Høsterkøb Klosterkirke. Denne religiositet, som jeg skulle have bearbejdet, lå tilbage i min barn-

dom. Mor var græsk-katolik, dybt religiøs, og vi børn levede med mange forbud. Men jeg havde også smukke, stemningsfulde oplevelser. Da jeg var fem år, boede vi ikke så langt fra den store Ladoga-sø. Ude på øen Valamo lå et græsk-ortodokst kloster, og en dag tog mor mig med derud.

Det var utrolig spændende, og jeg har aldrig glemt stemningen med de kutteklædte munke, som tog så venligt imod os.

Jo, jeg tror på Gud, eller de højere magter, og at vores liv er skæbnebestemt. Min skæbne førte mig til Danmark, og det har været min store lykke. ■

Tekst:

TORBEN
SCHMIDT

Foto: Peter Schlüter m.fl.